

Projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT IK & ANDER

Leerlijn Literatuur | Thema Identiteit | Groep 3 en 4 | Augustus 2019

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project vier tot zes lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Wil je woorden uit dit project koppelen aan taalonderwijs? Raadpleeg dan de begrippenlijst [via deze link](#).
- ✓ Bij dit project is een pakket met bronnen aan te vragen. Neem via de icc'er van de school contact op met de [cultuurcoach](#) van je school voor verdere informatie.

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	3
3. Oriëntatie.....	3
4. Opdracht 1: Kan een lammetje ook een varken zijn?	6
5. Opdracht 2: Zijn dieren net als mensen?	9
6. Opdracht 3: Ben jij zo?	12

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling, het doel van het project en manieren om het project te promoten.

Waarom dit project?

De projecten binnen dit thema verkennen het thema 'Identiteit' in relatie tot de ontwikkeling van de leerlingen. Dat houdt in dat de jongste leerlingen uit groep 1 en 2 het lichaam verkennen en de leerlingen uit groep 3 en 4 zichzelf in relatie tot nabije anderen (gezin). Groep 5/6 behandelt de emoties van een individu en in groep 7/8 gaat het om de leerling in relatie tot de (boze) buitenwereld. Het thema wordt altijd onderzocht vanuit literaire bronnen.

Bij de groepen 3 en 4 staat het individu centraal: 'ik' in relatie tot nabije anderen. Tijdens het project gaan de leerlingen aan de slag met gedichten, liedjes, (prenten)boeken en films waarbij ingezoomd wordt op de eigenschappen van en relaties tussen de personages uit de verhalen.

Wat doen de leerlingen in dit project?

In de introductie- en oriëntatiefase wordt de nieuwsgierigheid van de leerling gewekt door middel van activiteiten rondom het gedicht *Wie is wie*. Vervolgens kies je één of meer opdrachten.

- Kan een lammetje ook een varken zijn? – de leerlingen inventariseren overeenkomsten en verschillen tussen individuen in relatie tot de groep waar ze bij horen.
- Zijn dieren net als mensen? – de leerlingen worden bewust dat in veel verhalen dieren de personages zijn; wat voor karakter hebben de dieren?
- Ben jij zo? – de leerlingen denken aan de hand van dit gedicht na over eigenschappen en karakters van zichzelf en anderen.

Beoogde houdingsdoelen

In dit project worden bij de introductie, oriëntatie en opdrachten kennis- en vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen.

De leerling:

- kijkt met een open, nieuwsgierige blik, los van oordelen naar anderen in zijn nabije omgeving;
- heeft een onderzoekende houding bij het kijken naar films en lezen van boeken ten opzichte van de karakters van de (hoofd)personen in het verhaal.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van een [kunstenaar in de klas](#).
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.

Benodigdheden

Bij elke opdracht staat een opsomming van benodigdheden weergegeven.

De benodigde boeken, gedichten en dvd worden geleverd via COH als je je deelname aanmeldt.

In dit project zijn de volgende materialen verwerkt:

- *Picknick met taart* (boek) – Thé Tjong King;
- *Picknick met taart* (dvd) – Afilm;
- *Het lammetje dat een varken is* – Pim Lammers en Milja Praagman;
- *Wie is wie* (gedicht) - Frank Eerhart;
- *Je bent zo* (gedicht) – Hans Andreus.

De liedjes uit dit project kunnen via internetlinks gepresenteerd worden op het digibord.

Reflectievragen

De reflectievragen bij de verschillende fases van het creatief proces kunnen tijdens en na elke fase met de individuele leerling of de hele groep besproken worden.

2. Introductie

Kennisdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• kent het begrip 'de ander';• kent het begrip 'bijzonder'.
Vaardigheidsdoelen	De leerling kan iemand anders beschrijven en gebruikt daarbij kenmerken en eigenschappen die onderscheidend zijn.

Benodigdheden

- het gedicht [Wie is wie van Frank Eerhart](#)

Aan de slag in de klas

Het project kan op de volgende manier worden geïntroduceerd:

1. Laat de leerlingen eventueel in een kring zitten. Vertel dat dit het begin is van een project dat 'Ik en ander' heet en stel de volgende vragen:
 - Als je een ander tegenkomt, weet die dan altijd meteen wie jij bent?
 - Als de ander jou niet kent, wat zou hij of zij dan over jou willen weten?
 - Als je iemand moet beschrijven, waar let je dan op?
2. Doe een kort spelletje 'ra-ra, wie beschrijf ik?'. Doe het zelf een keer voor. Vertel: "Ik heb één kind uit de klas in gedachten. Ik ga dat kind beschrijven. Jullie moeten raden wie ik in mijn gedachten heb." Geef daarna enkele leerlingen de beurt. Laat eventueel in je oor fluisteren wie ze in gedachten nemen.
3. Bespreek hoe het ging en stel bijvoorbeeld de volgende vragen:
 - Wie deed de beschrijving heel handig? Wat was er handig aan?
 - Wat voor soort dingen werden er gebruikt om de ander te beschrijven?
 - Om iemand te beschrijven let je op wat er bijzonder aan iemand is. Wat is er bijzonder aan (naam van een leerling uit de klas) zodat iedereen meteen weet over wie je het hebt, zonder dat je de naam noemt?

3. Oriëntatie

Kennisdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• weet wat overeenkomsten en verschillen zijn;• kent het begrip 'bijzonder'.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• kan overeenkomsten benoemen tussen een kind en een klasgenoot;• kan verschillen benoemen tussen een kind en een klasgenoot;• kan anderen 'rubriceren' op basis van overeenkomsten, bijvoorbeeld: klasgenoten, blond, jongen, groot;• kan betogen waarom iets of iemand 'bijzonder' is;• kan eigenschappen verzinnen die rijmen.

Benodigdheden

- het gedicht *Wie is wie* van Frank Eerhart

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatieonderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de oriëntatieopdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

- Wanneer is iemand bijzonder?
- Moet of kun je bijzonder zijn leren? Hoe weet je dat je bijzonder zijn (niet) kunt leren?
- Worden mensen bijzonder geboren? Leg eens uit.
- Kan iemand bijzonder zijn en dat niet weten?
- Als iedereen bijzonder is, is bijzonder dan hetzelfde als gewoon?

Oriëntatieopdracht

Doorloop de volgende stappen:

1. Draag het gedicht *Wie is wie* voor, van de dichter Frank Eerhart. Bespreek het gedicht en stel daarbij (een aantal van) de volgende vragen:
 - Herhaal het eerste deel: “als ik jou was / en jij mij / zou ik een zij zijn / en jij een hij”. Dit verhaaltje gaat over een jongetje en een meisje. Hoe weet je dat?
 - Welke verschillen heb je gehoord tussen de een en de ander?
 - Het verhaaltje eindigt met de zin (herhaal): “maar jij bent jij / en ik ben ik”. Wat betekent die zin?
 - Dit verhaaltje is eigenlijk een gedicht. Waarom is dit niet ‘zomaar een verhaaltje’, maar een gedicht, denk je? (Herhaal het gedicht eventueel.)
2. Laat de leerlingen de rijm in het gedicht verkennen: lees de eerste strofe nogmaals voor en vraag welke woorden op elkaar rijmen.
3. Vertel aan de klas dat we het gedicht gaan uitbreiden. Wie kan woorden bedenken die in het gedicht passen en ook op elkaar rijmen?
 - Ik was klein en jij was ... (bijv. fijn)
 - Ik was druk en jij was ... (bijv. een ukkepuk)
 - Ik was groot en jij was ... (bijv. rood)
 - Ik was lui en jij was ... (bijv. in een vrolijke bui)Laat de leerlingen de mogelijkheden zelf uitbreiden: “Ik was ... en ...”
4. Geef de leerlingen de volgende opdracht: “Je mag straks, als ik het teken geef, van je plaats opstaan. Je zoekt een ander uit de klas. Je gaat tegenover hem of haar staan en spreekt af wie gaat beginnen. Je zegt tegen de ander: *Als ik jou was, dan...* en dan bedenk je hoe jij zou zijn als jij degene was die tegenover jou staat. Als je dat hebt gedaan wisselt de beurt. Zodra ik in mijn handen klap, zoek je een ander waarmee je dezelfde opdracht doet. Dat doen we drie keer.”
(Of zo vaak als je wenst; doe eventueel de opdracht een keer voor met een leerling.)
5. Sluit de oriëntatieopdracht af met een korte terugblik. Stel hierbij (een aantal) van deze vragen:
 - Wat zeiden de anderen over jou? (Geef een aantal leerlingen de gelegenheid te vertellen.)
 - Wat vond je de leukste rijmwoorden die je hebt gehoord?
 - Welke woorden gingen over je uiterlijk, hoe je er uitziet?

- Welke woorden gingen over je innerlijk, hoe je 'van binnen bent'?
- Welke woorden gingen over je gedrag, hoe je doet?
- Wat maakt jou bijzonder en waar ben je heel trots op?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Welke (rijm)woorden geven jou een fijn gevoel?
- Wat als er een woord wordt gebruikt dat jij niet bij jezelf vindt passen?
- Wat vond je van wat we gedaan hebben?

4. Opdracht 1: Kan een lammetje ook een varken zijn?

In deze opdracht staat het boek *Het lammetje dat een varken is* centraal. Het lammetje is anders. Het wil, net als de varkens, in de modder rollen. Zowel de varkens als de schapen vinden dit maar raar. Het is een mooi uitgangspunt om samen met de leerlingen te kijken naar identiteit, uiterlijk en gedrag. Naar aanleiding van dit verhaal maken de leerlingen een levend Venndiagram van overeenkomsten en verschillen. De opdracht sluit af met het liedje 'Alle dieren doen vandaag een beetje raar'.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent het begrip 'overeenkomsten';
- weet wat bedoeld wordt met 'anders zijn'.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan overeenkomsten tussen henzelf en medeleerlingen benoemen;
- kan verschillen tussen henzelf en medeleerlingen benoemen.

Benodigdheden

- digibord – plaat 'Maar wat is dat?'
- het boek *Het lammetje dat een varken is*
- voor iedere leerling een hoepel
- voldoende ruimte (bijvoorbeeld gymzaal, speellokaal of plein)
- kopieerblad met Venndiagram (zie differentiatie groep 4)
- het digibord om het liedje ['Alle dieren doen vandaag een beetje raar'](#) te kunnen presenteren
- [powerpoint met afbeeldingen](#)
- [voorbeeld hoepels](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Kan een lammetje ook een varken zijn?

Doorloop onderstaande stappen:

1. Start de les in de klas zodat je een digibord bij de hand hebt. Presenteer de plaat 'Maar wat is dat?' (blz. 4-5 uit het boek *Het lammetje dat een varken is*) op het digibord. Met een kleine groep kun je dit ook met het boek in de kring doen.
2. Laat de leerlingen de plaat eerst zonder toelichting bekijken. Vraag dan:
 - Wat zie je?
 - Welke dieren zie je?
 - Wat is de bruine kleur op de plaat? (modder)
 - Staan schapen graag in de modder, denk je? En varkens?
 - Toch is er één lammetje dat wel in de modder ligt te rollen en als ik naar haar gezicht kijk, vindt ze het erg leuk. Wat vinden de andere schapen ervan, denk je? En de varkens?
 - Hoe doen de varkens en andere schapen tegen het lammetje, denk je? Waarom denk je dat?
3. Lees het boek *Het lammetje dat een varken is* voor.

4. Laat de leerlingen reageren op het verhaal. Vraag:
 - Is het lammetje echt een varken?
 - Ben je hetzelfde als je er hetzelfde uitziet?
 - Is het raar dat het lammetje varkensdingen wil doen?
 - Bedenk eens iets waarvan iedereen zegt “dat is raar” als jij dat zou doen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Kan dit verhaal ook met andere dieren, bijvoorbeeld een koe die een paard wilde zijn?
- Welke twee dieren zou jij dan kiezen? Waarom die?

Uitvoeren: Kan een lammetje ook een varken zijn?

Doorloop de volgende stappen:

1. Vraag: hoe maakte de dierenarts een varkentje van het lammetje? (Door het haar af te scheren, waardoor het schaap zo roze als een varken is.)
Constaateer: soms lijkt je toch een beetje meer op een ander dan je denkt. Er zijn dingen die echt anders zijn, maar er zijn ook dingen hetzelfde. We gaan dat eens onderzoeken, en daar gebruiken we hoepels voor.
Verhuis desgewenst naar een plek waar voldoende ruimte is.
2. Leg de oefening uit. Neem twee hoepels en leg die deels over elkaar heen.
 - Laat twee leerlingen in de hoepels staan, ieder met één voet in de doorsnede en één voet in de cirkel.
 - Leg uit dat de ene leerling het lammetje is en de andere een varken. Wat is aan hun beide hetzelfde? (Ze hebben beiden een roze velletje.) Dat is de voet in het midden, waar de hoepels over elkaar heen liggen.
 - Wat is anders, wat kan je noemen bij de hoepel die niet over de andere hoepel heen ligt?
3. Geef nu iedere leerling een hoepel.
 - De leerlingen leggen telkens in tweetallen hun hoepels deels over elkaar heen op de grond en gaan er in staan, ieder met één voet in de doorsnede.
 - Iedere leerling kiest een dier.
 - Staande in de Venndiagram overleggen de leerlingen wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de (verschillende) dieren die zij gekozen hebben.
4. Vertel dat je deze oefening ook met mensen, en dus ook met kinderen kunt doen. Immers: iedereen is verschillend, maar we lijken soms ook een beetje op elkaar.
 - Doe eerst weer een voorbeeld. Neem twee leerlingen en laat de klas overeenkomsten en verschillen zoeken en benoemen (dat hoeft niet alleen op uiterlijk).
5. Doe de oefening nu in tweetallen. De tweetallen overleggen wat hun overeenkomsten en verschillen zijn. Dat kan enkele keren herhaald worden met andere tweetallen.

Differentiatie groep 4

In plaats van de hoepels kan je deze opdracht ook laten uitvoeren met behulp van het kopieerblad.

- Geef per twee leerlingen een kopieerblad.
- De leerlingen schrijven in steekwoorden overeenkomsten in de rode doorsnede van het Venndiagram en in de witte cirkels woorden die vertellen waarin zij van elkaar verschillen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wat heb je ontdekt?
- Hoe heb je dat ontdekt?
- Is er een verschil tussen mensen en dieren? Wat is dat verschil?
- Wat is het nut van de hoepels bij deze oefening?
- Zou je het ook anders (zonder hoepels) kunnen doen? Hoe?
- Leg eens in je eigen woorden uit wat je aan het onderzoeken bent.

Presenteren: Kan een lammetje ook een varken zijn?

Doorloop onderstaande stappen om het project te presenteren:

1. Ga terug naar de klas, als je naar een andere ruimte was gegaan.
Speel via het digibord het liedje ['Alle dieren doen vandaag een beetje raar'](#).
2. Laat het refrein meezingen:
Alle dieren doen vandaag een beetje raar
Want ze vinden dat dat best een keertje mag
Ze besloten dus vanmorgen met elkaar
't Wordt vandaag een dolle dwaze dierendag

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Is het lammetje een slechter schaap omdat het liever doet zoals varkens doen?
- Wat willen de schrijver en tekenaar van het boek jou vertellen, denk je?
- Waarom past dit liedje bij het boek dat we vandaag gelezen hebben?
- Wat heb je ontdekt bij de oefening met de hoepels?
- Welke overeenkomsten heb je ontdekt tussen jou en andere leerlingen tijdens de oefening met de hoepels/het venndiagram?

5. Opdracht 2: Zijn dieren net als mensen?

In deze opdracht staan het boek *Picknick met taart* en de daarvan afgeleide dvd centraal. Dieren vormen de personages in het boek. In de dvd wordt het basisverhaal uit *Picknick met taart* telkens vanuit een ander personage verteld. Door de verschillende varianten met elkaar te vergelijken, leren de leerlingen de gebeurtenis telkens vanuit een ander perspectief te beoordelen.

Kennisdoelen

De leerling:

- weet wat een karakter is van een personage uit een (dieren)verhaal;
- weet wat een hoofdpersoon in een verhaal is.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan een verhaal vertellen vanuit het perspectief van een ander;
- kan hoofdpersonen van andere personages in een verhaal onderscheiden.

Benodigdheden

- het boek *Picknick met taart* van Thé Tjong-Khing
- de dvd *Picknick met taart* van Thé Tjong-Khing – A-film
- Maak vijf scans van platen uit het boek (zie beschrijving hieronder)
- Maak van de laatste drie scans prints, voor elk groepje een setje
- [PowerPoint met afbeeldingen](#)

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren.

Onderzoek: Zijn dieren net als mensen?

Vertel dat we vandaag aan de slag gaan met het verhaal uit een boek waarin dieren de hoofdrolspelers zijn. Laat de voorkant van het boek *Picknick met taart* zien, of mooier: maak een scan van het gedeelte waarop de dieren te zien zijn (zie afbeelding 1 in de PowerPoint) en presenteer deze plaat op het digibord.

1. Laat de leerlingen de plaat eerst zonder verdere toelichting bekijken. Vraag dan:
 - Welke dieren zie je?
 - Zijn de dieren boos of blij, denk je?
 - Wat is het belangrijkste dat er gebeurt op de plaat, denk je?
 - Welke namen zou jij aan de dieren geven?
2. Laat dan de volgende scan op het digibord zien (zie afbeelding 2 in de PowerPoint) en stel de volgende vragen:
 - Wat gaan de dieren doen, denk je?
 - Welke dieren vinden elkaar aardig, denk je?
 - Zijn er ook dieren die elkaar niet aardig vinden, denk je?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Kijk eens naar de gezichten van de dieren.
- Waaraan kun je nog meer zien hoe de dieren zich voelen?

Uitvoeren: Zijn dieren net als mensen?

Verdeel de klas in groepjes en doorloop de volgende stappen:

1. Geef elk groepje een set met drie platen (zie afbeelding 3 in de PowerPoint). Er zijn vijf perspectieven/dieren van waaruit het verhaal verteld moet worden; geef een aantal groepjes eventueel hetzelfde dier.
2. Leg uit: “Je hebt drie platen gekregen. Met je groepje bedenkt je welk verhaal je bij deze platen kunt vertellen. Maar let op: ieder groepje krijgt een ander dier dat het verhaal vertelt. Soms staat dat dier niet op alle platen, maar dan vertel je alsof dat dier naar de plaat kijkt en beschrijft wat er gebeurt.”
3. Maak de volgende verdeling:
 - de hagedis met de lange staart
 - meneer hond, met de gestreepte trui
 - beer, met de rugzak
 - de pad, in de rolstoel
 - de gebroeders rat, met de dichtgeknoopte zak

Loop langs de groepjes en stimuleer de kinderen.

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Wordt er goed samengewerkt?
- Zijn alle groepsleden het eens met de wendingen in het verhaal?
- Waaraan kun je ‘zien’ dat het verhaal dat jullie op hebben gekregen, door het dier wordt verteld?
- Hoe vertel je? Je mag best spreekzinnen gebruiken – maak het spannend!
- Hoe verdeel je de beurten?

Presenteren: Zijn dieren net als mensen?

Alle groepjes presenteren nu hun verhaal voor de klas. Ze gebruiken daarbij het digibord, waarop de drie platen geprojecteerd worden.

- Introduceer elk groepje met het nadrukkelijk noemen van het dier door wiens bril het verhaal gezien en verteld wordt.
- Laat alle groepjes vlot achter elkaar presenteren zonder de verhalen te bespreken, dat gebeurt in de volgende fase (uiteraard wel applaus voor elk groepje!). Vergelijk de verhalen die de groepjes net hebben verteld.

Laat tenslotte twee afleveringen van de dvd zien, bijvoorbeeld:

- Aflevering 4 – Zuster Varken
 - Wat is de rol van Zuster Varken in het verhaal?
 - Wat voor een ‘-erik’ is Zuster Varken?
 - Wat vinden de andere dieren van Zuster Varken? Waarom denk je dat?
 - Het verhaal van de picknick en de verdwenen taarten is hetzelfde; wat maakt deze aflevering toch anders?
- Aflevering 6 – Meneer Bulldog
 - Wat is de rol van Meneer Bulldog in het verhaal?
 - Wat vind je zelf van Meneer Bulldog? Welk gevoel roept Meneer Bulldog bij jou op?

- Wat vinden de andere dieren van Meneer Bulldog? Waarom denk je dat?
- Het verhaal van de picknick en de verdwenen taarten is hetzelfde; wat maakt deze aflevering toch anders?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Waaraan merkte je dat het verhaal van groepje ... (kies een groepje) door een ander dier werd verteld dan het groepje van ... (kies een groepje).
- Vergelijk nog enkele verhalen/groepjes.
- Zijn er 'goede en slechte' dieren in het verhaal?
- Zouden de 'slechte dieren' zichzelf ook slecht vinden? Hoe blijkt dat uit het verhaal?

6. Opdracht 3: Ben jij zo?

Bij deze opdracht gaan de leerlingen aan de slag met het gedicht *Je bent zo* van Hans Andreus. Daarvoor moeten de leerlingen wel kunnen lezen; deze opdracht kan dus pas aan het eind van groep 3 gedaan worden, of in groep 4.

Kennisdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• kent de kenmerken van een gedicht;• weet dat er ook vaak een gedachte achter een gedicht zit.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none">• kan een gedicht lezen;• kan de 'diepere laag' in een gedicht herkennen.

Benodigheden

- het kopieerblad met het gedicht *Je bent zo*
 - Let op: knip zelf de strofen van het gedicht los en stop dit in envelopjes of doe er een paperclip om. Maak zoveel stapeltjes als het aantal groepjes waarin je laat werken (lees ook de opdracht hieronder)
- per groepje een plakvel, waarop de stukjes geplakt kunnen worden
- lijmstift per groepje

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren en presenteren. Aan het eind van deze opdracht staan evaluatievragen die betrekking hebben op het hele project.

De leerlingen gaan twee keer met hetzelfde gedicht aan de slag: de eerste keer concentreren ze zich op de volgorde en het verklanken. De tweede doorloop focust op de dichtvorm, de betekenis en het thema identiteit.

Onderzoek: Ben jij zo?

Doorloop de volgende stappen:

1. Vertel: "Aan het begin van ons project 'Ik en ander' hebben we geluisterd naar het gedicht *Wie is wie*. Je krijgt van mij weer een gedicht, maar dit gedicht is in stukjes geknipt."
 - Lees eerst alle stukjes.
 - Overleg in je groepje in welke volgorde jullie de kaartjes willen leggen. Leg de kaartjes van boven naar beneden, want het is immers een gedicht.
 - Als je het samen eens bent, plak je stukjes op het vel papier.
 - Oefen in het voorlezen van het gedicht. Spreek af wie van jullie groepje straks mag voorlezen."
2. De leerlingen voeren de opdracht uit. Loop ondertussen rond en help de groepjes die de opdracht nog niet helemaal hebben begrepen. Geef geen feedback op de volgorde van de kaartjes; help wel actief bij het inoefenen van het voorlezen.
3. Vergelijk voordat je begint met voorlezen de opgeplakte gedichten – zijn er verschillen? Hoe kan je zien welk stukje als laatste hoort? (Eindigt met punt.)

Spreek niet in termen van 'goed' of 'fout', maar laat het bij de waarneming – straks bij de verklanking en de doorloop op inhoud zal de volgorde duidelijker worden.

4. Laat dan de gedichten voorlezen. Ga hierbij in op de manier van voorlezen:
 - Moet je een punt lezen na elk regeltje van een of twee woorden?
 - Als je leest alsof alle woorden achter elkaar staan, hoe klinkt het dan?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- De titel van het gedicht is *Je bent zo*. Vind je die titel goed bij het gedicht passen? Waarom?
- Vind je dit een belangrijk gedicht? Waarom?
- Welk gevoel krijg je bij dit gedicht?
- Waarom is een gedicht opgesplitst in korte stukjes, denk je?

Uitvoeren: Ben jij zo?

Doorloop onderstaande stappen:

1. Vertel: "Zal ik nu eens voorlezen zoals de dichter bedoeld heeft?"
 - Lees het gedicht voor en kijk daarbij nadrukkelijk steeds één leerling aan.
 - "Zag je dat ik tijdens het voorlezen steeds naar (naam leerling) keek? De dichter vertelt namelijk ook iets in zijn gedicht. Waar gaat het verhaaltje/gedicht eigenlijk over, wie kan mij dat vertellen?"
 - Bespreek vervolgens het gedicht strofe voor strofe.
2. "Je bent zo / mooi / anders / dan ik"
Op welke manieren kan iemand anders zijn?
3. "Natuurlijk / niet meer of / minder / maar..."
 - Waarom heeft de dichter dit stukje in het gedicht gestopt?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Waarom moet je een gedicht anders voorlezen dan een verhaaltje?
- Waar luister je liever naar: een verhaaltje of een gedicht? Waarom?
- Waarom heeft de dichter dit gedicht gemaakt, denk je?

Presenteren: Ben jij zo?

Doorloop de volgende stappen om het project te presenteren:

1. Vertel: "Iedereen is anders, maar niemand is meer of minder. Je kunt iemand altijd ergens een complimentje over geven. En dat ga je nu ook doen."
2. Maak een binnen- en buitenkring. De leerlingen in de binnenkring moeten telkens tegen de leerling tegenover zich zeggen: "Jij bent zo mooi, anders dan ik. *Jij hebt ...*" en dan maken ze de zin af met een compliment. Laat doordraaien totdat de kring rond is geweest.
3. Doe nu een tweede ronde. De leerling in de buitenkring moet de leerling tegenover zich een compliment geven, maar nu met het zinnetje: "Jij bent zo mooi, anders dan ik. *Jij bent ...*". Ga

in op het verschil tussen 'jij hebt / jij bent' – snappen de leerlingen dat 'jij hebt' gaat over het uiterlijk, en 'jij bent' over het innerlijk?

Reflectievragen die je kunt stellen tijdens het werken aan de opdracht en/of erna

- Heb je gelet op de reacties van anderen, terwijl iemand een compliment kreeg? Wat zag je? Wat voelde je?
- Wat was het mooiste compliment dat je net hebt gekregen?
- Was dat een compliment over je uiterlijk (hoe je eruit ziet) of over je innerlijk (hoe je bent)?
- Wie kan nog samenvatten: Waarom was dit een gedicht en niet een verhaaltje?
- Wat vond je van dit gedicht? Waarom vond je dat?
- Wat heb je ontdekt door dit gedicht?

Evalueren: Ben jij zo?

Bespreek met de leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Wat vond je het leukst?
- Wat vond je moeilijk?
- Wat zou je nog een keer willen doen? Waarom?
- Wat zou je thuis vertellen over wat we vandaag gedaan hebben?
- Wat heb je vandaag ontdekt?

